Viite: HE 68/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Hallintovaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa teemalla mikä on hyvinvointialueen rahoitusvaje vuonna 2023 tämänhetkisen arvion mukaan. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue toteaa rahoitusvajeesta seuraavaa:

Erikoissairaanhoito

- Rahoituslain määräytymistekijöihin ehdotettiin 12.4.2022 lausunnoille lähteneessä luonnoksessa rahoituksen oikeamman kohdentamisen varmistamiseksi uutta määräytymistekijää, yliopistosairaalalisää, jolla otettaisiin huomioon yliopistosairaala-alueiden muita korkeampia kustannuksia mm. TKKIO-toiminnoista. Yliopistollista sairaalatoimintaa harjoittavien tai rahoittavien hyvinvointialueiden kannalta yliopistosairaalalisän poistaminen on valitettavaa, sillä tältä osin rahoitus ohjautuu hyvinvointialueille, joilla ei ole yliopistolliseen sairaalatoimintaan liittyviä erityiskustannuksia. Keski-Uudenmaan nettolisäys rahoitukseen olisi ollut noin 8 milj. euroa. Yliopistosairaalalisä on tärkeää palauttaa lain syksyn 2022 jatkovalmistelussa määräytymistekijöihin. *Talousarviovalmistelun tämän hetkisen tilanteen mukaan Keski-Uudenmaan rahoitusvaje Hus:n esittämään tarpeeseen nähden on 8. milj. euroa.*

Perustason sosiaali- ja terveyspalvelut

- Rahoituslain 7 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen muutoksen huomioon ottamisesta. Vuodesta 2025 palvelutarpeen muutos otetaan huomioon vain 80 prosenttisesti kannustimena hillitä menojen kasvua. Samaan aikaan hyvinvointialueelle siirtyy uusina toimintoina oppilashuolto ja erityishuoltopiirien toiminta sekä tulee uusia mitoituksiin ja hoitotakuuseen liittyviä velvoitteita, joita rahoituksessa ei täysimääräisesti kompensoida. Lisäksi Keski-Uudellamaalla sijaitsee erityishuoltopiiri Etevan päätoimipaikka ja mikäli

hallinnollinen henkilöstö ei sijoitu muille hyvinvointialueille, siirtyy se Keski-Uudellemaalle mutta rahoitus ei seuraa mukana.
- Sote-alan palkkojen rakenteellisiin muutoksiin ei kyetä varautumaan hyvinvointialueelle osoitetulla rahoituksella. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymässä on käytetty vuosina 2019-2022 yhteensä n. 8 milj. euroa palkkojen harmonisointiohjelmaan mutta mikäli palkat tulee harmonisoida korkeimmalle tasolle, aiheuttaa se vuosittain pelkästään nykyisen kuntayhtymän toimintaan vähintään 13-15 Me:n lisäkustannukset. Lisäksi hyvinvointialueelle siirryttäessä tulee tehdä uusi palkkaharmonisointiohjelma. Hyvinvointialueen talousarviossa näihin ei ole mahdollisuutta varautua, joten tähän tulee kohdentaa valtion erillinen rahoitus.
- Henkilöstön saatavuusongelmat ja siitä johtuva vuokratyövoiman käyttö lisää merkittävästi kustannuksia ja vaarana on, että asiakkaat ohjautuvat tarpeettomasti liian raskaisiin perus- tai jopa erikoissairaanhoidon palveluihin.
- Vuoden 2023 rahoitus ei mahdollista varautumista edes välittömiin koronakustannuksiin saati useille vuosille kohdistuvan hoitovelan purun kustannusiin.
- Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän menoissa ei ole ollut eläkemenoperusteista eläkevakuutusmaksua, koska se jäi Kevan lausunnon perusteella jäsenkuntien vastattavaksi. Eläkemenoperusteisen eläkemaksun korvaava tasauserä, arvion mukaan 13,5 Me tulee sisällyttää uutena eränä hyvinvointialueen talousarvioon. Tämän erän sovittaminen hyvinvointialueelle kohdennettuun rahoituskehykseen on mahdotonta.
- Hyvinvointialueen uuden hallinnon tason aiheuttamat luottamustoimielinten kustannukset kasvavat nykyiseen kuntayhtymäpohjaiseen malliin verrattuna lähes 1 milj. euroa.

Yhteenveto

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvion alustavassa kehyksessä on huomioitu seuraavat reunaehdot:

- palkkoihin on huomioitu 3 % ja palvelujen ostoihin 5 % korotus. Tiedossa on, että joidenkin palvelujen hinnat korottuvat jopa 15 %.
- menojen vähennyksenä on huomioitu talouden ja toiminnan kehittämisen ohjelman mukainen n. 8 milj. euron säästötavoite sekä vuokramenojen vajaa 15 % vähenemä.

- menojen lisäyksenä on huomioitu maaliskuun tilinpäätösennusteen mukaan vuoden 2022 alijäämä, 33 milj. euroa.
- muista muutoksista merkittävimmät ovat lainsäädännön muutokset 2,3 Me ja ict:n kehittäminen 3,3 Me (uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä).

Edellä mainituilla tekijöillä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen talousarvio on alustavasti muodostumassa alijäämäiseksi 13,5 milj. euroa. Mikäli talouden ja toiminnan kehittämisen ohjelman tavoitetta ei saavuteta ja vuoden 2022 tilinpäätös on ennakoitua huonompi. voi rahoitusvaje vuonna 2023 nousta arviolta yli 30 milj. euroon.

Hyvinvointialuekohtaista rahoitusta esitetään tarkistettavaksi kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen pohjalta. Hyvinvointialueille maksettaisiin vuonna 2024 kertakorvaus, jolla korjattaisiin vuoden 2023 rahoituksen tasoa vastaamaan hyvinvointialueen kuntien tilinpäätöstietojen mukaisia kustannuksia. Vuonna 2024 maksettavaksi ehdotettu korjauserä tulee maksaa hyvinvointialueille jo vuonna 2023, jottei palvelutuotannon ja lakisääteisten palveluvelvoitteiden toteuttamista jouduttaisi turvaamaan lyhytaikaisia lainoja käyttäen. Huolta aiheuttaa yleismaailmallinen taloustilanne, joka näyttäytyy mm. inflaation nopeana kasvuna. Kustannustason muutokset tulisi huomioida rahoituksessa viivytyksettä.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Pirjo Laitinen-Parkkonen
va. hyvinvointialuejohtaja